

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 59.346/3
van 10 juni 2016

over

een voorontwerp van decreet ‘zum Schutz des beweglichen
Kulturgutes von au erordentlicher Bedeutung’

Op 27 april 2016 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister-President van de Duitstalige Gemeenschap verzocht binnen een termijn van dertig dagen, verlengd tot 10 juni 2016, een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet ‘zum Schutz des beweglichen Kulturgutes von außerordentlicher Bedeutung’.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 2 juni 2016. De kamer was samengesteld uit Jan SMETS, staatsraad, voorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, Johan PUT, assessor, en Annemie GOOSSENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Rein THIELEMANS, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 10 juni 2016.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond,¹ alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt tot het regelen van, voor wat betreft de Duitstalige Gemeenschap, de bescherming van roerende cultuurgoederen van uitzonderlijk belang. Het ontwerp heeft betrekking op roerende cultuurgoederen, zijnde roerende goederen die behoren of een verzameling die behoort tot een of meer van de categorieën vermeld in bijlage I bij verordening (EG) nr. 116/2009 van de Raad van 18 december 2008 ‘betreffende de uitvoer van cultuurgoederen’.

Hoofdstuk 1 van het ontwerp bevat algemene bepalingen, waaronder definities.

Hoofdstuk 2 bepaalt dat de Regering van de Duitstalige Gemeenschap (hierna: de Regering) een inventaris van waardevolle roerende cultuurgoederen van de Duitstalige Gemeenschap bijhoudt en regelt elementen van de procedure voor de opname in de inventaris, de bekendmaking van die opname en de wijziging van of de schrapping uit de inventaris.

Hoofdstuk 3 betreft de beschermingsmaatregelen, zijnde een instandhoudingsplicht en een informatie- en meldplicht die worden opgelegd aan de houders van de zakelijke rechten op een geïnventariseerd cultuurgoed, evenals de subsidiëring voor het behoud en de instandhouding van geïnventariseerde cultuurgoederen.

Hoofdstuk 4 betreft de uitvoer van geïnventariseerde cultuurgoederen. Er wordt voorzien in een vergunning voor de tijdelijke of de definitieve uitvoer van een geïnventariseerd cultuurgoed, enerzijds buiten het douanegebied van de Europese Unie² en anderzijds buiten “het nationale grondgebied” (lees: buiten het Duitse taalgebied – zie verder). In het hoofdstuk wordt erin tevens voorzien dat de aanvrager bij weigering van de vergunning kan vragen dat de Regering of een door haar aangewezen derde³ een koopaanbod doet. Wanneer na onderhandelingen geen overeenstemming wordt bereikt over de prijs van het betrokken goed, die wordt bepaald op basis van de internationale marktwaarde, kan deze prijs worden vastgesteld door een college van deskundigen. Het hoofdstuk regelt eveneens de procedure betreffende het koopaanbod en de rechtsgevolgen van het afwijzen door de Regering van het verzoek, van het niet aanvatten van de onderhandelingen binnen de voorgeschreven termijnen, van het niet formuleren van een aanbod binnen de voorgeschreven termijnen en van het afwijzen door de Regering van de door het college van deskundigen vastgestelde prijs (namelijk dat de

---

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² Dit is de vergunning die is opgelegd en geregeld bij verordening (EG) nr. 116/2009.

³ In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat dit bijvoorbeeld een museum kan zijn.

uitvoervergunning alsnog moet worden afgegeven), alsmede van het stopzetten van de onderhandelingen door de aanvrager of het afwijzen van het aanbod door de aanvrager (namelijk dat eerst drie jaar nadien een nieuwe aanvraag voor een uitvoervergunning kan worden gedaan).

Hoofdstuk 5 bevat controle- en strafbepalingen. Het regelt het toezicht op de naleving van het aan te nemen decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan door personeelsleden van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap aan wie de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie wordt toegekend, alsmede de strafbaarstellingen, de bevelen die de rechtbank kan opleggen en de geheimhoudingsplicht.

Hoofdstuk 6 bevat diverse bepalingen, zijnde een bepaling inzake informatiecampagnes, opleidingsmaatregelen en bekendmaking van informatie over het roerend cultureel erfgoed door de Regering, een bepaling inzake het ondersteunen van wetenschappelijk, technisch en artistiek onderzoek betreffende de doeltreffende bescherming van het roerend cultureel erfgoed, een bepaling inzake de samenwerking met de bevoegde instanties van de lidstaten van de Europese Unie en een bepaling tot opheffing van de wet van 7 augustus 1931 ‘op het behoud van monumenten en landschappen’ en de wet van 16 mei 1960 ‘betreffende ’s lands roerend cultureel patrimonium’.

Met het ontwerp wordt volgens de gemachtigde uitvoering gegeven aan de artikelen 1, 4 tot 8, 10, 13 en 14 van het verdrag ‘met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen’, aangenomen te Parijs op 14 november 1970.⁴

Het ontwerp strekt tevens tot het verlenen van uitvoering aan bepalingen van verordening (EG) nr. 116/2009 van de Raad van 18 december 2008. Het bevat in dit verband onder meer bepalingen inzake de procedure voor het verlenen of het weigeren van de uitvoervergunning bedoeld in deze verordening.

Het ontwerp houdt daarnaast verband met richtlijn 2014/60/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 ‘betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lidstaat zijn gebracht en houdende wijziging van Verordening (EU) nr. 1024/2012 (Herschikking)’ doordat het de inventarisering regelt van roerende cultuurgoederen die voor de Duitstalige Gemeenschap van uitzonderlijk belang zijn en die daardoor onder de toepassing van de richtlijn vallen. Tevens worden de artikelen 4, eerste lid, en 5 van de richtlijn omgezet in het interne recht.

---

⁴ Goedgekeurd bij het decreet van de Duitstalige Gemeenschap van 30 oktober 2006 ‘zur Zustimmung zum Übereinkommen über Maßnahmen zum Verbot und zur Verhütung der rechtswidrigen Einfuhr, Ausfuhr und Übereignung von Kulturgut, geschehen zu Paris am 14. November 1970’.

BEVOEGDHEID VAN DE DUITSTALIGE GEMEENSCHAP

3. Het ontwerp regelt in de eerste plaats een aangelegenheid als bedoeld bij artikel 4, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’,⁵ dat op grond van artikel 4, § 1, van de wet van 31 december 1983 ‘tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap’ op de Duitstalige Gemeenschap van toepassing is.

Krachtens het decreet van de Duitstalige Gemeenschap van 17 januari 1994 ‘zwecks Ausübung der Befugnisse der Wallonischen Region in der Angelegenheit Denkmäler und Landschaften’ durch die Deutschsprachigen Gemeinschaft’ en het decreet van het Waalse Gewest van 23 december 1993 ‘relatif à l’exercice, par la Communauté germanophone, des compétences de la Région wallonne en matière de Monuments et Sites’ is de Duitstalige Gemeenschap ook bevoegd voor de monumenten en landschappen in de zin van artikel 6, § 1, I, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980. Gevraagd of deze bevoegdheid ook betrokken is bij het ontwerp, met andere woorden of de roerende cultuurgoederen waarop het ontwerp van toepassing is, ook goederen kunnen zijn die te koppelen vallen aan de bevoegdheid monumenten en landschappen (roerende goederen die onroerend zijn door bestemming), verklaarde de gemachtigde dat het ontwerp enkel van toepassing is op het cultureel patrimonium in de zin van artikel 4, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Het ontwerp is van toepassing op roerende cultuurgoederen, gedefinieerd als roerende goederen die behoren of een verzameling die behoort tot een of meer categorieën vermeld in de bijlage (lees: bijlage I) bij verordening (EG) nr. 116/2009 (artikel 2, 2°, van het ontwerp). Er kan derhalve niet worden uitgesloten dat tot die categorieën ook roerende goederen behoren die onroerend zijn door bestemming, zodat de bevoegdheid bedoeld in artikel 6, § 1, I, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 toch betrokken kan zijn.⁶

4. De Duitstalige Gemeenschap is bevoegd, minstens op grond van haar impliciete bevoegdheden (artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, dat overeenkomstig artikel 5, § 1, van de wet van 31 december 1983 van overeenkomstige toepassing is op de Duitstalige Gemeenschap), voor het nader regelen van de uitvoervergunning bedoeld in verordening (EG) nr. 116/2009 (dit is een vergunning voor het buiten het Europese douanegebied brengen) en voor het instellen en het regelen van de vergunning voor het buiten het Duitse taalgebied brengen van geïnventariseerde cultuurgoederen.

5. In artikel 19, § 1, tweede lid, tweede zin, van het ontwerp wordt bepaald dat de personeelsleden die krachtens het aan te nemen decreet de hoedanigheid van officier van

---

⁵ Krachtens deze bepaling zijn de gemeenschappen bevoegd voor het cultureel patrimonium, de musea en de andere wetenschappelijk-culturele instellingen, met uitzondering van de monumenten en landschappen. In dit geval gaat het om het cultureel patrimonium.

⁶ Dat roerende goederen die onroerend zijn door bestemming behoren tot de bevoegdheid monumenten en landschappen blijkt uit de memorie van toelichting bij het ontwerp dat heeft geleid tot de bijzondere wet van 8 augustus 1988 ‘tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen’ (*Parl.St.* Kamer 1988, nr. 516/1, 5) en *a contrario* uit onderdeel B.5 van arrest nr. 25/2010 van 17 maart 2010 van het Grondwettelijk Hof.

gerechtelijke politie hebben, hun bevoegdheden uitoefenen onder toezicht van de procureur-generaal.

Het staat niet aan de decreetgever om te bepalen onder wiens toezicht de bedoelde ambtenaren staan in de uitoefening van hun opdrachten van gerechtelijk politie. Die aangelegenheid behoort tot de bevoegdheid van de federale overheid. Overigens is de genoemde bepaling overbodig gelet op artikel 367 van het Wetboek van Strafvordering.⁷

6. Artikel 28 van het ontwerp bepaalt dat elke persoon die, in welke hoedanigheid ook, betrokken is bij de uitvoering en de toepassing van het aan te nemen decreet, tot geheimhouding verplicht is en dat artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing is.

Krachtens artikel 11, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 kunnen de decreetgevers binnen de grenzen van hun bevoegdheden de niet-naleving van de bepalingen die zij uitvaardigen strafbaar stellen en de straffen wegens die niet-naleving bepalen. Die bevoegdheid kan evenwel niet worden uitgeoefend bij wijze van verwijzing naar federale strafbepalingen, maar dient in een autonome, decretale strafbepaling te worden vervat. In artikel 28 van het ontwerp kan dan ook niet worden verwezen naar artikel 458 van het Strafwetboek.

7. Artikel 31 van het ontwerp vormt de omzetting in het interne recht van artikel 5 van richtlijn 2014/60/EU. Krachtens dit artikel werken de in artikel 4 van die richtlijn bedoelde centrale autoriteiten van de lidstaten samen en bevorderen zij het overleg tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten, in het bijzonder op de volgende gebieden:

“1. op verzoek van de verzoekende lidstaat een nader bepaald cultuurgoed dat op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van deze lidstaat is gebracht, opsporen en de identiteit van de bezitter en/of de houder ervan vaststellen. Dit verzoek moet vergezeld gaan van alle nodige informatie om de opsporing te vergemakkelijken, in het bijzonder over de plaats waar het goed zich daadwerkelijk of vermoedelijk bevindt;

2. bij ontdekking op hun grondgebied van cultuurgoederen waarvan op redelijke gronden kan worden aangenomen dat die goederen op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een andere lidstaat zijn gebracht, de betrokken lidstaten hiervan in kennis stellen;

3. de bevoegde autoriteiten van de verzoekende lidstaat gedurende een termijn van zes maanden na de in punt 2 bedoelde kennisgeving, de gelegenheid geven te na te gaan of het betrokken goed een cultuurgoed is. Doen zij dit niet binnen de gestelde termijn, dan zijn de punten 4 en 5 niet langer van toepassing;

4. in samenwerking met de betrokken lidstaat de nodige maatregelen treffen voor het materiële behoud van het cultuurgoed;

5. door de nodige voorlopige maatregelen voorkomen dat het cultuurgoed aan de teruggaveprocedure wordt onttrokken;

⁷ Dat artikel bepaalt: “Alle officieren van gerechtelijke politie staan onder toezicht van, al naar gelang van het door de wet gemaakte onderscheid, de procureur-generaal bij het hof van beroep of de federale procureur.

Al degenen die, volgens artikel 9, uit hoofde van een ambt, zelfs van een bestuursambt, door de wet belast zijn met het verrichten van sommige daden van gerechtelijke politie, staan, doch alleen in dit verband, onder hetzelfde toezicht.”

6. met betrekking tot de teruggave als tussenpersoon fungeren tussen de bezitter en/of de houder en de verzoekende lidstaat. Te dien einde kunnen de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat, onverminderd artikel 6, eerst de weg effenen voor een arbitrageprocedure overeenkomstig de nationale wetgeving van de aangezochte lidstaat, op voorwaarde dat de verzoekende lidstaat en de bezitter of houder uitdrukkelijk met de arbitrageprocedure akkoord gaan.”

Aangezien de meeste van deze taken kunnen worden gekoppeld aan de bevoegdheden van de gemeenschappen, vermogen zij, elk wat hen betreft en binnen de grenzen van hun bevoegdheden, een centrale autoriteit aan te wijzen. Het recht van de Europese Unie staat eraan niet in de weg dat in een lidstaat verschillende centrale autoriteiten worden aangewezen aangezien luidens artikel 4, eerste alinea, van richtlijn 2014/60/EU elke lidstaat *een of meer* centrale autoriteiten aanwijst die de in die richtlijn bedoelde bevoegdheden uitoefenen. Tegen artikel 31 van het ontwerp rijzen derhalve geen bevoegdheidsrechtelijke bezwaren.⁸

Ofschoon daartoe geen verplichting bestaat, kan het desalniettemin aanbeveling verdienen een samenwerkingsakkoord te sluiten met alle betrokken bevoegde overheden, waaronder de Duitstalige Gemeenschap, waarbij een enkele centrale autoriteit zou kunnen worden gecreëerd en waarbij de taken van die autoriteit zouden kunnen worden bepaald, ter omzetting van artikel 5 van richtlijn 2014/60/EU. Daardoor zou het voor buitenlandse autoriteiten meteen duidelijk zijn tot welke overheid ze zich moeten richten.

VORMVEREISTEN

8. Artikel 9 van het ontwerp bepaalt dat subsidies kunnen worden verleend voor het behoud en de instandhouding van geïnventariseerde cultuurgoederen. Gevraagd of deze bepaling werd aangemeld bij de Europese Commissie op grond van artikel 108, derde lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU) verklaarde de gemachtigde wat volgt:

“Nein, diese Zuschüsse wurden bei der Europäischen Kommission nicht angemeldet. Die Höhe der Zuschüsse ist noch nicht festgelegt, aber sie würden sowieso unter die De-minimis-Regelung fallen.”

Er dient dan wel over te worden gewaakt dat voldaan is aan alle voorwaarden bepaald in verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 ‘betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de de-minimissteun’.

---

⁸ In dit verband dient te worden opgemerkt dat artikel 4 van de wet van 28 oktober 1996 ‘betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van bepaalde buitenlandse Staten zijn gebracht’ bevoegdheidsconform dient te worden geïnterpreteerd. Het kan enkel betrekking hebben op maatregelen die als zodanig tot de federale bevoegdheid behoren of in zoverre het gaat om de aangelegenheid die behoort tot de federale bevoegdheid inzake het cultureel patrimonium binnen het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en bijgevolg niet valt onder de in artikel 4bis, 3°, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 bedoelde aangelegenheid van gewestelijk belang.

Eventueel zou ook een beroep kunnen worden gedaan op verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 ‘waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard’ zo aan de voorwaarden van deze verordening is voldaan.

ALGEMENE OPMERKINGEN

9. Volgens de memorie van toelichting wordt met de artikelen 29 en 30 van het ontwerp uitvoering gegeven aan de artikelen 14 en 13 van de conventie ‘betreffende de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed’, opgemaakt te Parijs op 17 oktober 2003.⁹ Het ontwerp heeft evenwel enkel betrekking op roerende cultuurgooederen, en niet op immaterieel cultureel erfgoed.

Er zijn wel reeds bepalingen inzake de inventarisering van het immateriële cultureel erfgoed opgenomen in hoofdstuk 6 van het decreet van 18 november 2013 ‘zur Förderung von Kultur in der Deutschsprachigen Gemeinschaft’, evenals bepalingen inzake voorlichtings- en sensibiliseringsmaatregelen en inzake subsidiëring.

De memorie van toelichting dient op dit vlak te worden aangepast.

10.1. Zoals reeds is opgemerkt, strekt het ontwerp er onder meer toe uitvoering te geven aan verordening (EG) nr. 116/2009. Meer bepaald bevat het volgens de gemachtigde bepalingen waarbij uitvoering wordt gegeven aan de artikelen 1, 2, 3, 6 en 9 van die verordening.

Er dient aan te worden herinnerd dat overeenkomstig artikel 288, tweede alinea, van het VWEU een verordening verbindend is in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat. Behoudens wanneer bij een verordening bepaalde uitvoeringsmaatregelen aan de lidstaten worden opgedragen of de betrokken verordening enige ruimte laat voor het nemen van zulke uitvoeringsmaatregelen, betekent die rechtstreekse toepasselijkheid dat geen optreden van de lidstaten vereist is om de bepalingen ervan te integreren in hun interne rechtsorde. Bepalingen van een verordening moeten inzonderheid niet worden omgezet in het interne recht van de lidstaten. Niet alleen is een dergelijke werkwijze overbodig op het normatieve vlak aangezien ze geen nieuwe norm tot stand brengt, maar bovendien houdt ze het gevaar in dat verwarring ontstaat inzake het rechtskarakter van het in de internrechtelijke regeling opgenomen voorschrift en onder meer over de bevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Unie om kennis te nemen van alle betwistingen in verband met de voorschriften van de verordening. Ook kan deze werkwijze verwarring doen ontstaan over het ogenblik van inwerkingtreding van de betrokken normen.¹⁰

Het overnemen van bepalingen van een EU-verordening in een internrechtelijke regeling kan dan ook alleen worden gedoogd in zoverre dat noodzakelijk is voor de leesbaarheid van eventuele internrechtelijke uitvoeringsmaatregelen, in welk geval een verwijzing naar de

⁹ Goedgekeurd bij het decreet van de Duitstalige Gemeenschap van 13 maart 2006 ‘zur Zustimmung zur Konvention zum Schutz des immateriellen Kulturerbes, verabschiedet in Paris, am 17. Oktober 2003’.

¹⁰ HvJ 2 februari 1973, *Commissie v. Italië*, punt 17, *Jur.* 1973, 101.

betreffende bepaling van de verordening het aangewezen middel zal zijn om de aard van die bepaling herkenbaar te houden (“Overeenkomstig artikel ... van verordening ...”).

Hierna worden de gevolgen hiervan voor het ontwerp beschreven.

10.2.1. Om niet de indruk te doen ontstaan dat de verplichting om te beschikken over de uitvoervergunning bedoeld in verordening (EG) nr. 116/2009, haar oorsprong vindt in het aan te nemen decreet, moet uitdrukkelijk gewag worden gemaakt van “de vergunning voor het buiten het douanegebied van de Europese Unie brengen van een geïnventariseerd cultuurgoed dat zich binnen het Duitse taalgebied bevindt, bedoeld in verordening (EG) nr. 116/2009”. Tevens mogen geen elementen worden herhaald die reeds voortvloeien uit de genoemde verordening of uit uitvoeringsverordening (EU) nr. 1081/2012 van de Commissie van 9 november 2012 ‘voor de toepassing van Verordening (EG) nr. 116/2009 van de Raad betreffende de uitvoer van cultuurgoederen’.

Het is daarom aangewezen om artikel 10 van het ontwerp op te splitsen in twee artikelen, waarbij het ene geldt ten aanzien van de vergunning bedoeld in verordening (EG) nr. 116/2009 en het andere ten aanzien van de vergunning voor uitvoer buiten het Duitse taalgebied (die wel haar oorsprong vindt in het ontwerp zelf en waarvoor wel alle elementen in het ontwerp moeten worden bepaald, behoudens uitvoeringsbepalingen).

De gemachtigde verklaarde dat het niet de bedoeling is om twee uitvoeringsregelingen te maken, één voor de vergunning bedoeld in verordening (EG) nr. 116/2009 en één voor de vergunning voor uitvoer buiten het Duitse taalgebied. Gelet op het voorgaande is het evenwel noodzakelijk twee verschillende bepalingen in te voeren en in een afzonderlijke uitvoeringsregeling te voorzien voor de tweede vergunning (voor de eerste vergunning niet aangezien daarvoor alles is geregeld in de uitvoeringsverordening).

10.2.2. Er kan niet worden bepaald dat de aanvraag bedoeld in verordening (EG) nr. 116/2009 moet gebeuren op het door de Regering vastgestelde formulier aangezien uitvoeringsverordening (EU) nr. 1081/2012 impliceert dat de aanvraag gebeurt op het in deze uitvoeringsverordening vastgestelde formulier (zie de artikelen 3, 5 en 6 van deze verordening – dat het formulier ook geldt als aanvraagformulier blijkt uit de artikelen 5, a), en 6, lid 1, van de uitvoeringsverordening).

10.2.3. Artikel 10 van het ontwerp bepaalt voorts dat aan de vergunning voorwaarden kunnen worden verbonden. Daarvoor is in geen ruimte voorzien in het formulier gevoegd in bijlage 1 bij uitvoeringsverordening (EU) nr. 1081/2012, zodat dit niet kan worden bepaald ten aanzien van de in verordening (EG) nr. 116/2009 bedoelde vergunning.

10.2.4. De in artikel 10 van het ontwerp opgenomen bepaling dat de vergunning de mogelijkheid biedt het geïnventariseerde cultuurgoed buiten het douanegebied van de Europese Unie uit te voeren, moet worden weggelaten aangezien dit reeds voortvloeit uit verordening (EG) Nr. 116/2009.

10.2.5. Indien de Duitstalige Gemeenschap gebruik wenst te maken van de algemene of de specifieke open vergunningen bedoeld in uitvoeringsverordening (EU) nr. 1081/2012, dient dit te worden bepaald (zie artikel 2, lid 1, tweede alinea, van die uitvoeringsverordening).

11. De vergunning om een geïnventariseerd cultuurgoed buiten het Duitse taalgebied te brengen, kan worden voorgeschreven gelet op artikel 36 van het VWEU en artikel 6 van het verdrag ‘met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen’, aangenomen te Parijs op 14 november 1970. Er dient evenwel in het artikel betreffende deze vergunning (ten gevolge van de ontubbeling van artikel 10 van het ontwerp – zie opmerking 10.2.1) te worden geschreven: “Voor het buiten het Duitse taalgebied brengen van een geïnventariseerd cultuurgoed is een vergunning vereist.”

Voor deze vergunning kunnen alle bepalingen die thans zijn vervat in artikel 10 van het ontwerp (behalve artikel 10, § 1, laatste zin, dat moet worden herschreven), behouden blijven.

12. Bijkomend dient de verhouding tussen de vergunning voor het brengen van het geïnventariseerde cultuurgoed buiten de Duitstalige Gemeenschap en de vergunning bedoeld in verordening (EG) nr. 116/2009 te worden geregeld.¹¹

13. In artikel 24 van het ontwerp is een straf bepaald voor het zonder vergunning uitvoeren van een geïnventariseerd cultuurgoed, terwijl in artikel 26, 2°, van het ontwerp een straf is bepaald voor het zonder vergunning buiten de Europese Unie uitvoeren van een geïnventariseerd cultuurgoed van de Duitstalige Gemeenschap. Gevraagd of er geen overlapping tussen beide bepalingen bestaat, antwoordde de gemachtigde:

“In der Tat. Wir haben uns am flämischen Dekret (Art. 24 und Art. 25bis) orientiert. Art. 24 bezieht sich auf die topstukken, Art. 25bis auf die cultuurgoederen. Diese Unterscheidung ist vorliegendem Dekretvorentwurf aber fremd. Art. 26 Ziffer 2 könnte folglich wegfallen.”

Het is derhalve blijkbaar de bedoeling om dezelfde strafmaat te hanteren voor het brengen van een geïnventariseerd cultuurgoed buiten het douanegebied van de Europese Unie en voor het buiten het Duitse taalgebied brengen ervan als dit binnen de Europese Unie blijft. Op zich rijst hiertegen geen bezwaar, maar ook in dit geval dient in artikel 24 van het ontwerp uitdrukkelijk gewag te worden gemaakt van het zonder vergunning buiten het douanegebied van de Europese Unie brengen en het zonder vergunning buiten het Duitse taalgebied brengen.

14. Het ontwerp strekt tot het instellen van een verplichting voor de houders van de zakelijke rechten op een geïnventariseerd cultuurgoed om het goed in stand te houden, te herstellen, correct te behandelen en voor gevaren te beschermen, voor zover dat redelijkerwijze van hen kan worden verwacht. De Regering kan daarnaast bijzondere beschermingsmaatregelen

¹¹ Zie in dit verband de regeling die is opgenomen in het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 24 januari 2003 ‘houdende de bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang’: er is een vergunning om het topstuk buiten de Vlaamse Gemeenschap te mogen brengen vereist opdat een vergunning als bedoeld bij de verordening kan worden toegekend.

vastleggen. Het ontwerp bepaalt tevens dat wie een geïnventariseerd cultuurgoed wil vernietigen, veranderen, restaureren, herstellen of naar een andere plaats overbrengen, daartoe toestemming moet krijgen van de Regering. Het ontwerp strekt ook tot het opleggen van een informatie- en meldingsplicht aan de houders van zakelijke rechten. Tot slot strekt het ontwerp ertoe het vereiste in te stellen van het beschikken over een vergunning van de Regering voor de tijdelijke of de definitieve uitvoer van een geïnventariseerd cultuurgoed buiten het Duitse taalgebied, weliswaar gekoppeld aan de mogelijkheid voor de aanvrager van de vergunning om te vragen dat de Regering of een door haar aangewezen derde een koopaanbod doet zo de uitvoervergunning wordt geweigerd en dat, zo geen aanbod wordt gedaan, de uitvoervergunning alsnog moet worden toegekend. Dit laatste geldt ook bij het weigeren van de uitvoervergunning bedoeld in verordening (EG) nr. 116/2009.

Deze elementen kunnen een beperking inhouden van het eigendomsrecht (artikel 16 van de Grondwet en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag over de rechten van de mens). Het Grondwettelijk Hof oordeelde in zijn arrest nr. 132/2015 van 1 oktober 2015¹² dat artikel 1 van het voormelde protocol niet alleen bescherming biedt tegen een onteigening of een eigendomsberoving (eerste alinea, tweede zin), maar ook tegen elke verstoring van het genot van de eigendom (eerste alinea, eerste zin) en ook betrekking heeft op de regeling van het gebruik van de eigendom (tweede alinea), zodat de beperking van het eigendomsrecht als gevolg van een beschermingsmaatregel die het “gebruik van eigendom in overeenstemming met het algemeen belang” regelt in de zin van de tweede alinea van artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol, valt onder het toepassingsgebied van die verdragsbepaling, in samenhang gelezen met artikel 16 van de Grondwet.¹³

Het Hof overwoog voorts als volgt:

“B.7.4. Elke inmenging in het eigendomsrecht moet een billijk evenwicht vertonen tussen de vereisten van het algemeen belang en die van de bescherming van het recht op het ongestoord genot van de eigendom. Er moet een redelijk verband van evenredigheid bestaan tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel.

B.8.1. Krachtens het beginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten kan de overheid niet zonder vergoeding lasten opleggen die groter zijn dan die welke een persoon in het algemeen belang moet dragen.

Uit dat beginsel vloeit voort dat de onevenredig nadelige – dit zijn de buiten het normale maatschappelijke risico of het normale bedrijfsrisico vallende en op een beperkte groep van burgers of instellingen drukkende – gevolgen van een op zichzelf rechtmatige overheidsdaad, zoals het opleggen van een erfdienstbaarheid van openbaar nut, niet ten laste van de getroffene behoren te komen, maar gelijkelijk over de gemeenschap dienen te worden verdeeld.

B.8.2. Het enkele feit dat de overheid in het algemeen belang beperkingen oplegt aan het eigendomsrecht, heeft evenwel niet tot gevolg dat zij tot schadeloosstelling is gehouden.

¹² Inzake het beroep tot vernietiging van hoofdstuk 6 (artikelen 6.1.1 tot 6.5.4) en artikel 10.2.2 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juli 2013 ‘betreffende het onroerend erfgoed’.

¹³ Overweging B.7.3.

Uit de loutere vestiging van een door of krachtens een wettelijke bepaling opgelegde erfdiensbaardheid tot algemeen nut of van een beperking van het eigendomsrecht in het algemeen belang vloeit in beginsel voor de eigenaar van het bezwaarde onroerend goed geen recht op vergoeding voort (Cass., 16 maart 1990, *Arr. Cass.*, 1989-1990, nr. 427; EHRM, 25 juni 2015, *Couturon t. Frankrijk*, §§ 34 tot 43).

B.8.3. Een vergoeding is slechts vereist indien en in de mate waarin de gevolgen van de erfdiensbaardheid tot openbaar nut of de beperking van het eigendomsrecht van de getroffen groep van burgers of instellingen de last te boven gaan die in het algemeen belang aan een particulier kan worden opgelegd.”

en

“B.9.2. De concrete gevolgen van beschermingsbesluiten die krachtens hoofdstuk 6 van het bestreden decreet worden genomen voor de zakelijkrechthouder en voor de eigenaar van cultuurgoederen, kunnen geval per geval aanzienlijk variëren.

Dat hoofdstuk is immers van toepassing op een veelheid aan beschermingsstatuten, te weten archeologische sites, monumenten, cultuurhistorische landschappen, en stadsgezichten of dorpsgezichten, in voorkomend geval met inbegrip van een overgangszone. De impact van het beschermingsbesluit op het ongestoord genot van het eigendomsrecht is tevens afhankelijk van de inhoud ervan, zoals de oplistings van de handelingen die niet zonder vergunning mogen worden aangevat en de bijzondere voorschriften inzake onderhoud en instandhouding die erin aan de eigenaar worden opgelegd.

Daarnaast kan de impact van een beschermingsbesluit voor de zakelijkrechthouder of de eigenaar van cultuurgoederen onder meer afhangen van de redelijke verwachting dat het goed kon worden beschermd, het tijdstip waarop en de reden waarom hij dat goed heeft verworven, de plannen die hij ermee had, met inbegrip van de vergunningen die hij reeds had aangevraagd of verkregen, de investeringen die hij reeds heeft gedaan, de invloed van het beschermingsbesluit op de marktwaaarde van het goed, en de kennis en financiële middelen waarover hij beschikt om de verplichtingen die uit het beschermingsbesluit voortvloeien, na te leven.

B.10.1. In vele gevallen zal de last die een beschermingsbesluit oplegt aan de zakelijkrechthouder van het beschermde goed of van de eigenaar van de cultuurgoederen die zich erin bevinden, niet van dien aard zijn dat hij een vergoeding op grond van het beginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten rechtvaardigt.

Een dergelijke vergoeding kan immers slechts worden toegekend voor zover de gevolgen van een beschermingsmaatregel buiten het normale maatschappelijke risico of het normale bedrijfsrisico vallen. Overigens komt slechts het gedeelte van de opgelegde last dat zich buiten die risico's bevindt, voor vergoeding in aanmerking.”

Het Hof besluit wat de ontstentenis van een regeling inzake een vergoeding betreft:

“B.13.4. Het bestreden decreet bevat, overeenkomstig de in B.13.3 vermelde parlementaire voorbereiding, geen vergoedingsregeling, maar verbiedt evenmin dat de rechter in het kader van een concreet beschermingsbesluit onderzoekt of op grond van het beginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten een vergoeding moet worden toegekend.

In geval van stilzwijgen van de wetgever staat het aan de rechter om het beginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten toe te passen, en daarbij

rekening te houden met alle concrete elementen van openbaar en privaat belang, waaronder de in B.9.2 en B.10.2 opgesomde elementen, alsook de redelijke verwachtingen van de burgers in verband met de solidariteit die van hen wordt gevraagd (Cass., 24 juni 2010, *Arr. Cass.*, 2010, nr. 453).

B.14. Onder voorbehoud van de interpretatie vermeld in B.13.4 is hoofdstuk 6 van het bestreden decreet bestaanbaar met de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met het beginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten.”

De stellers van het ontwerp doen er goed aan om in de memorie van toelichting uiteen te zetten waarom de ontworpen regeling volgens hen verenigbaar is met het recht op eigendom en het ongestoorde genot ervan.

Er dient alleszins in artikel 3 van het ontwerp te worden bepaald wanneer een roerend cultuurgoed wordt geïnventariseerd en uit die omschrijving moet blijken dat de inventarisatie en de bescherming een belang dienen dat kan opwegen tegen het eigendomsrecht. Daarbij kan inspiratie worden gezocht in artikel 4 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 11 juli 2002 ‘relatif aux biens culturels mobiliers et au patrimoine immatériel de la Communauté française’, waarin gewag wordt gemaakt van “les trésors, qui présentent un intérêt remarquable pour la Communauté française, en raison de leur valeur historique, archéologique, ethnologique ou scientifique” of in artikel 2bis, eerste lid, van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 24 januari 2003 ‘houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang’, waarin een goed als topstuk wordt beschouwd als het “vanwege de archeologische, cultuurhistorische, artistieke of wetenschappelijke betekenis ervan voor de Vlaamse Gemeenschap als zeldzaam en onmisbaar beschouwd moet worden”.

Bij de keuze van de omschrijving dient rekening te worden gehouden met artikel 2, lid 2, derde alinea, van verordening (EG) nr. 116/2009, dat bepaalt dat de uitvoervergunning kan worden geweigerd wanneer de betrokken cultuurgoederen vallen onder een wettelijke regeling voor de bescherming van “nationaal artistiek, historisch of archeologisch bezit” en met de artikelen 1 en 2, punt 1, van richtlijn 2014/60/EU, die bepalen dat deze verordening (lees: deze richtlijn) van toepassing is op de teruggave van cultuurgoederen die (door de lidstaat) zijn aangemerkt of omschreven als behorend tot zijn nationaal bezit bedoeld in artikel 2, punt 1, zijnde “als behorend tot het 'nationaal artistiek, historisch of archeologisch bezit’” in de zin van artikel 36 van het VWEU.

15. Het ontwerp bevat slechts enkele delegaties aan de Regering om nadere uitvoeringsbepalingen te nemen. De stellers van het ontwerp dienen na te gaan of deze delegaties kunnen volstaan om de regeling inzake de bescherming van roerende cultuurgoederen van uitzonderlijk belang sluitend te maken.

Zo rijst de vraag of er in artikel 3 van het ontwerp aan de Regering geen delegatie moet worden verleend om de criteria te bepalen voor opname in de inventaris, of artikel 9 van het ontwerp niet dient te worden aangevuld met bepalingen inzake de subsidievoorwaarden, de procedure voor het toekennen van de subsidies en regels inzake de uitbetaling van de subsidies en eventueel regels inzake de controle op het gebruik van de subsidies, en of voor de uitwerking van

bepaalde aspecten van die aangelegenheden geen delegatie dient te worden verleend aan de Regering.

16. In artikel 2, 9°, van het ontwerp wordt een definitie gegeven van uitvoer (buiten het Duitse taalgebied brengen). In artikel 10 van het ontwerp en ook in de memorie van toelichting bij artikel 2, 9°, van het ontwerp wordt verduidelijkt dat de vergunning de mogelijkheid biedt om een geïnventariseerd cultuurgoed ofwel buiten het douanegebied van de Europese Unie te brengen, ofwel buiten het “nationale grondgebied”.

Volgens de gemachtigde is de vermelding “buiten het nationale grondgebied” foutief en moet telkens gewag worden gemaakt van “buiten het Duitse taalgebied brengen”.

De definitie van “uitvoer” in artikel 2, 9°, van het ontwerp is overbodig zo men gevolg geeft aan de aanbeveling om artikel 10 van het ontwerp op te splitsen (zie opmerking 10.2.1). Het is overigens verwarrend om de twee situaties en de twee vergunningen met eenzelfde term te omschrijven.

17. In verschillende bepalingen van het ontwerp worden regels gesteld ten aanzien van de houder of de houders van zakelijke rechten. Soms is dit in het enkelvoud gesteld, soms in het meervoud. De stellers van het ontwerp dienen na te gaan of dit steeds correct is en dienen de desbetreffende bepalingen in voorkomend geval aan te passen.

18. In de artikelen 12 en volgende van het ontwerp wordt gewag gemaakt van “de Regering of een door haar aangewezen derde”.

De gemachtigde verschaft de volgende toelichting bij deze uitdrukking:

“Siehe dazu die amtliche Begründung zum flämischem Dekret (Art. 12):

‘De Vlaamse regering kan ook een derde aanstellen om een aanbod tot verwerving van het beschermd voorwerp te formuleren. Deze bepaling houdt de mogelijkheid open om, indien de Vlaamse regering om een of andere reden niet kan of wil aankopen, alhoewel het om een beschermd voorwerp gaat, in die gevallen een instelling of een persoon aan te wijzen die het beschermd voorwerp verwerft. Deze persoon of instelling dient dan wel te garanderen na de verwerving het beschermd voorwerp niet buiten de Vlaamse Gemeenschap te brengen.

Deze bepaling laat de Vlaamse overheid tevens toe om de cultuurgoederen in kwestie samen met andere partners te verwerven (via de piste van de mede-eigendom). Voor deze cultuurgoederen is er sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid van heel de Vlaamse gemeenschap. Door de bijdrage van meerdere, deze verantwoordelijkheid opnemende, partners wordt de gedragenheid van dergelijke financieel verreikende beslissingen vergroot en wordt het engagement ten aanzien van het roerend cultureel erfgoed verruimd.

Zo zou onder meer de overdracht van dit kooprecht aan of de samenwerking met musea, privé-stichtingen voor het behoud van het cultureel patrimonium (vb. de Koning Boudewijnstichting) of met privé-mecenasen overwogen kunnen worden.’ (Fl. Parl., Stuk 1339 (2002-2003) – Nr. 1, blz. 23).”

Het verdient aanbeveling zulks in de tekst van het ontwerp of minstens in de memorie van toelichting te verduidelijken.

BIJZONDERE OPMERKINGEN

Artikel 2

19. In artikel 2, 2°, van het ontwerp schrijve men “bijlage I” in plaats van “de bijlage”.
20. In de memorie van toelichting wordt het begrip “roerend cultuurgood” anders omschreven dan in artikel 2, 2°, van het ontwerp. Volgens de gemachtigde is de definitie in die laatste bepaling correct. De memorie van toelichting dient dan ook te worden aangepast.
21. Ook de definitie van het begrip “verzameling” in artikel 2, 3°, van het ontwerp verschilt van de in de memorie van toelichting gehanteerde omschrijving. Volgens de gemachtigde is ook hier de definitie in het ontwerp correct, zodat de memorie van toelichting dient te worden aangepast.
22. Artikel 2, 9°, van het ontwerp moet worden geschrapt gelet op de noodzaak de in artikel 10 bedoelde vergunning op te splitsen (zie opmerking 10.2.1).
23. De gemachtigde is het ermee eens om een definitie van het begrip “houders van zakelijke rechten” aan artikel 2 van het ontwerp toe te voegen.

Artikel 4

24. Volgens de gemachtigde volstaat het dat, wanneer er verschillende houders van zakelijke rechten zijn, één van hen de aanvraag tot inventarisering als waardevol cultuurgood indient. De vraag rijst of er in dat geval niet moet in worden voorzien dat de andere houders van zakelijke rechten worden ingelicht en de kans krijgen om te worden gehoord.
25. Omwille van de rechtszekerheid verdient het aanbeveling om in artikel 4, § 2, van het ontwerp op een exhaustieve manier aan te geven welke elementen in het erin bedoelde aanvraagformulier dienen te worden vermeld.

Artikel 5

26. Op de vraag wie in artikel 5 van het ontwerp met het woord “betrokkenen” wordt bedoeld, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

“Die Antragsberechtigten (Art. 4 § 1), die Inhaber der dinglichen Rechte (Eigentümer, Besitzer, Nutznießer, Miteigentümer, Nackteigentümer usw.)”.

Dit kan het best in het genoemde artikel worden geëxpliciteerd.

Artikel 6

27. In artikel 6 van het ontwerp wordt bepaald dat de houder van het betrokken zakelijk recht onder de erin bepaalde voorwaarden de schrapping uit de inventaris van waardevolle roerende cultuurgoederen kan vragen “indien de omstandigheden fundamenteel veranderd zijn”. Er dient, minstens in de memorie van toelichting, te worden verduidelijkt wat met dit laatste wordt bedoeld.

28. In de memorie van toelichting wordt vooropgesteld dat de in artikel 6 van het ontwerp bepaalde termijn van vijf jaar wordt berekend vanaf de in artikel 5 ervan bedoelde bekendmaking in het Belgisch Staatsblad of vanaf de kennisgeving aan de betrokkenen als deze eerder plaatsvond.

Dit dient in het ontwerp zelf te worden bepaald.

29. Nog in de memorie van toelichting wordt vooropgesteld dat de Regering de opname van het cultuurgoed in de inventaris van waardevolle roerende cultuurgoederen van ambtswege kan schrappen (wat dan wellicht te allen tijde mogelijk is). Ook dit wordt het best in het ontwerp bepaald.

Artikel 7

30. Volgens de gemachtigde is het de bedoeling dat de verplichtingen voor de houders van de zakelijke rechten ingaan bij de kennisgeving van de beslissing van de Regering waarbij het cultuurgoed in de inventaris van waardevolle roerende cultuurgoederen wordt geplaatst.

Dit wordt het best uitdrukkelijk in artikel 7 van het ontwerp bepaald.

31. In artikel 7, eerste lid, van het ontwerp dient de aard te worden vastgelegd van de erin bedoelde “meer gedetailleerde beschermingsmaatregelen” die de Regering kan nemen.

32. In artikel 7, tweede lid, wordt bepaald dat de Regering de nadere regels omtrent de erin vermelde toestemming bepaalt.

De draagwijdte van deze bepaling is niet duidelijk. Ofwel wordt daarmee niets meer beoogd dan wat reeds voortvloeit uit de algemene uitvoeringsbevoegdheid waarover de Regering beschikt op grond van artikel 20 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980¹⁴. In dat geval is een specifieke machtiging aan de Regering overbodig en dient de genoemde bepaling uit het ontwerp te worden weggelaten. Ofwel reikt de aan de Regering verleende opdracht verder dan wat uit de algemene uitvoeringsbevoegdheid voortvloeit, in welk geval het voorwerp ervan dient te worden gepreciseerd.

---

¹⁴ Op de Duitstalige Gemeenschap van toepassing krachtens artikel 7 van de wet van 31 december 1983.

33. Er kan in artikel 7 van het ontwerp eventueel worden bepaald dat de erin bedoelde kennisgeving bij aangetekend schrijven gebeurt, gelet op de rechtsgevolgen van die kennisgeving en de strafbaarstelling wanneer de bepalingen vervat in de artikelen 7 en 8 van het aan te nemen decreet niet worden nageleefd.

34. Er dient te worden geëxpliciteerd wat de in artikel 7, derde lid, van het ontwerp bedoelde “buitengewone omstandigheden” kunnen inhouden.

Artikel 8

35. De gemachtigde verschaft de volgende toelichting betreffende artikel 8, § 2, van het ontwerp:

“Der Gedanke ist folgender: die Behörde muss erfahren, wer Eigentümer ist, denn dieser hat das Recht, das Gut zu veräußern. In diesem Fall ist besondere Sorgfalt geboten. In Fällen, die zu keiner Veräußerung des Gutes führen, ist das Risiko etwas geringer, so dass es als verhältnismäßig erscheint, hier eine Informationspflicht zulasten des Inhabers der dinglichen Rechte aufzuerlegen. In allen Fällen ist es am wichtigsten, dass die Behörde erfährt, wo sich das Gut befindet und in welchem Zustand es ist; daher die Verpflichtung nach Art. 8 § 2 Abs. 2, dass der Besitzer jegliche Änderung, Verlust oder Beschädigung der Regierung anzeigt.”

Deze toelichting kan eventueel in de memorie van toelichting worden opgenomen.

Artikel 10

36. Wat betreft de in de laatste zin van artikel 10, § 1, van het ontwerp voorkomende woorden “het nationale grondgebied” wordt verwezen naar opmerking 16.

Artikel 12

37. In het opschrift van artikel 12 van het ontwerp schrijve men “Koopaanbod” in plaats van “Voorkooprecht”.

Artikel 14

38. Gevraagd welke rechter men bedoelt in artikel 14, § 2, tweede lid, van het ontwerp, verklaarde de gemachtigde:

“Die Bestimmung des materiell und territorial zuständigen Richters richtet sich dem Gerichtsgesetzbuch; grundsätzlich handelt es sich also um den Friedensrichter oder das Gericht erster Instanz. Vermutlich wird auch Art. 584 GGB zur Anwendung kommen.”

Deze verduidelijking kan in de memorie van toelichting worden opgenomen.

Artikel 19

39. Luidens de tweede zin van artikel 19, § 2, eerste lid, van het ontwerp maken de met het toezicht belaste personeelsleden een proces-verbaal op van de inbreuken op het aan te nemen decreet en zijn uitvoeringsbesluiten, dat bewijswaarde heeft tot het tegendeel bewezen is.

Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat het verlenen van bewijswaarde van processen-verbaal tot het tegenbewijs is geleverd, een uitzondering vormt op de algemene regel dat een proces-verbaal geldt als een loutere inlichting, en derhalve ook op de regel van de vrije bewijslevering in strafzaken, op grond waarvan de rechter naar eigen overtuiging de bewijswaarde beoordeelt van een bepaald element. Het verschil in behandeling dat daaruit voortvloeit, dient op een redelijke verantwoording te berusten en mag de rechten van de beklaagde niet op een onevenredige wijze beperken.¹⁵

De stellers van het ontwerp dienen na te gaan of in dit geval aan deze voorwaarden is voldaan. Zo niet, dan dient de genoemde zin te vervallen.

40. Gevraagd wat men in artikel 19, § 3, van het ontwerp bedoelt met “woning”, verklaarde de gemachtigde:

“Gemeint ist der Begriff ‘domicile’, ‘woning’ im Sinne von Art. 87 des Strafprozessgesetzbuches (Wetboek van Strafvordering); vgl. Entscheid 154/2007 des Verfassungsgerichtshofs.”

Artikel 87 van het Wetboek van Strafvordering luidt als volgt:

“De onderzoeksrechter zal desgevorderd en kan zelfs ambtshalve zich naar de woning van de verdachte begeven om er de papieren, de zaken en in het algemeen alle voorwerpen op te sporen, die kunnen dienen om de waarheid aan de dag te brengen.”

Het recht op eerbiediging van de woning wordt niet enkel gewaarborgd bij artikel 15 van de Grondwet, maar ook bij artikel 8 van het Europees Verdrag over de rechten van de mens en bij artikel 17 van het Internationaal Verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten. Uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens blijkt dat het begrip “woning” in deze context ruim moet worden opgevat, en dat het mede slaat op beroeps- en bedrijfslokalen,¹⁶ zelfs wanneer het gaat om rechtspersonen.¹⁷

Tenzij men ervan uitgaat dat het begrip “woning” moet worden geïnterpreteerd in het licht van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, kan worden

¹⁵ Bijvoorbeeld: GwH 6 april 2000, nr. 40/2000, B.14.1; GwH 14 februari 2001, nr. 16/2001, B.12.1. Zie ook: GwH 14 oktober 2010, nr. 111/2010, B.12.3; GwH 19 december 2013, nr. 178/2016, B.8.

¹⁶ EHRM 16 december 1992, *Niemietz v. Duitsland*, *Publ.Cour*, reeks A, vol. 251-B; EHRM 25 februari 1993, *Funke, Crémieux en Miaillhe v. Frankrijk*, *Publ.Cour*, reeks A, vol. 256-A, -B en -C; EHRM 9 december 2004, *Van Rossem v. België*; EHRM 28 april 2005, *Buck v. Duitsland*, CEDH, 2005-IV, § 32; EHRM 14 maart 2013, *Bernh Larsen Holding AS et al. v. Noorwegen*, § 104. Zie ook D. YERNAULT, “Les pouvoirs d’investigation de l’administration face à la délinquance économique: les locaux professionnels et l’article 8 de la Convention européenne”, *Rev.Trim.Dr.H.* 1994, 117-135.

¹⁷ EHRM 16 april 2002, *Société Colas Est e.a. v. Frankrijk*; EHRM 11 oktober 2005, *Kent Pharmaceuticals Limited e.a. v. Verenigd Koninkrijk*; EHRM 21 december 2010, *Société Canal Plus e.a. v. Frankrijk*; EHRM 14 maart 2013, *Bernh Larsen Holding AS et al. v. Noorwegen*, § 104.

opgemerkt dat de stellers van het ontwerp er goed aan doen te overwegen om te voorzien in bijzondere waarborgen met betrekking tot het betreden van plaatsen die, zelfs al zijn zij geen “woning” in de klassieke zin, toch de waarborgen bedoeld in de voornoemde verdragsbepalingen genieten.

41. Luidens artikel 19, § 3, van het ontwerp kunnen, onder de erin bepaalde voorwaarden, huiszoeken worden verricht in het kader van “deze opdracht” (lees: “de in paragraaf 1 bedoelde opdracht”) indien er voldoende aanwijzingen voorhanden zijn om aan te nemen dat het geïnventariseerd cultuurgoed, inlichtingen of documenten daarover zich bevinden in vertrekken die als woning dienst doen.

Zo met het begrip “huiszoeking” een eigenlijke huiszoeking wordt bedoeld, en derhalve niet enkel het betreden van de woning, maar ook het doorzoeken ervan wordt beoogd, rijst de vraag of zulke bevoegdheid niet te verregaand is voor zover ze ook kan worden uitgeoefend in het raam van het toezicht op de naleving van het aan te nemen decreet, en derhalve niet enkel in het raam van de opsporing en de vaststelling van inbreuken op dit decreet en zijn uitvoeringsbesluiten. In zoverre de genoemde bepaling op dit laatste betrekking heeft, rijst de vraag welke verantwoording bestaat voor een van het gemeenrecht afwijkende regeling. De stellers van het ontwerp dienen artikel 19, § 3, van het ontwerp gelet hierop aan een nieuw onderzoek te onderwerpen.

42. De in artikel 19, § 3, van het ontwerp bedoelde huiszoeken kunnen plaatsvinden tussen vijf en eenentwintig uur. Die uren komen in tal van bijzondere wetten voor, alsook in de wet van 7 juni 1969 ‘tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize, huiszoeking of aanhouding mag worden verricht’. Gelet op de betrokken materie, kan toch de vraag rijzen of geen uurregeling kan worden ingevoerd waardoor een beter evenwicht tussen de betrokken rechten of belangen tot stand komt.

Artikel 22

43. Luidens de tweede zin van artikel 22 van het ontwerp blijven de artikelen 271 tot 274 van het Strafwetboek “onverminderd van toepassing”. Aangezien het in die artikelen bedoelde misdrijf van weerspannigheid een andere inhoud heeft dan het misdrijf van het verhinderen van het in artikel 19 van het ontwerp bedoelde toezicht, dat in artikel 22 van het ontwerp is geregeld, is het overbodig de toepasselijkheid van de genoemde artikelen van het Strafwetboek te bevestigen. Die artikelen zijn immers uit zichzelf van toepassing. Het komt de Duitstalige Gemeenschap overigens in beginsel niet toe de gelding van federale bepalingen te bevestigen.

Artikel 23

44. Artikel 23 van het ontwerp sluit niet aan bij artikel 22 ervan, zoals thans in de inleidende zin van artikel 23, § 1, van het ontwerp is vermeld, maar wel bij artikel 21 van het ontwerp, zoals de gemachtigde ook aangeeft. In de genoemde zin dient dan ook van dat laatste artikel gewag te worden gemaakt, en niet van artikel 22.

45. Volgens de gemachtigde bedoelt men in artikel 23, § 1, eerste lid, 2°, van het ontwerp met de woorden “de richtlijnen van de Duitstalige Gemeenschap” het volgende:

“Es geht um ‘richtlijnen in elk individueel geval’, um Anweisungen, die die Dienststellen der Regierung der Deutschsprachigen Gemeinschaft im Falle der Restaurierung erteilen können.”

Dit wordt het best in de genoemde bepaling verduidelijkt.

46. In artikel 23, § 2, vierde lid, van het ontwerp wordt gewag gemaakt van “het geïnventariseerd cultuurgoed [dat] als borg wordt beschouwd”. Daarmee wordt blijkbaar beoogd te verwijzen naar artikel 25, § 1, 2°, laatste zin, van het ontwerp, op grond waarvan in het vonnis waarbij een inbreuk op de artikelen 7 of 8 van het aan te nemen decreet wordt bestraft, bevolen wordt dat bij ontstentenis van storting van de borgsom het teruggebrachte geïnventariseerde cultuurgoed als borg wordt beschouwd. In de genoemde bepaling wordt duidelijkheidshalve het best naar deze bepaling verwezen.

Eenzelfde opmerking geldt ten aanzien van artikel 25, § 2, derde lid, van het ontwerp.

Artikel 27

47. Luidens artikel 27 van het ontwerp is boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en artikel 85, van toepassing op de misdrijven vermeld in het hoofdstuk.

Boek I van het Strafwetboek is evenwel reeds op grond van artikel 11, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 van toepassing op de strafbaarstellingen en de straffen die door de gemeenschappen en de gewesten bij decreet worden bepaald, en dit met inbegrip van hoofdstuk VII en artikel 85. Alleen indien de decreetgever met betrekking tot specifieke misdrijven van de bepalingen van Boek I van het Strafwetboek wenst af te wijken, dient hij dit uitdrukkelijk te bepalen.

Het artikel is derhalve overbodig en dient te worden weggelaten.

Artikel 28

48. De gemachtigde verschafte de volgende toelichting omtrent de in artikel 28 van het ontwerp bedoelde personen:

“Gemeint sind in erster Linie die Bediensteten der Regierung, aber auch unter Umständen andere Beteiligten (siehe Art. 4 § 1 Vorentwurf).”

Het is evenwel niet duidelijk op wat de geheimhoudingsplicht van de in artikel 4, § 1, 1°, van het ontwerp bedoelde personen juist kan slaan.

Hoofdstuk 6

49. De artikelen 29 tot 31 van het ontwerp bevatten materiële bepalingen betreffende roerende cultuurgoederen en dienen derhalve te worden opgenomen in een ander hoofdstuk dan in een hoofdstuk met als opschrift “Slotbepalingen”.¹⁸

Artikel 29

50. De gemachtigde verschaft de volgende toelichting bij artikel 29, tweede lid, van het ontwerp:

“[B]ei Art. 29 handelt es sich um allgemeine Informationen über das bewegliche Kulturgut, sei es in der Deutschsprachigen Gemeinschaft oder in der Welt.

Individuelle Informationen über Neueintragungen sowie über Veränderung und Löschung von Eintragungen werden gemäß Art. 5 behandelt (Auszug im Belgischen Staatsblatt ohne Namen der Inhaber der dinglichen Rechte und Standort). Personenbezogene Daten dürfen also nicht veröffentlicht werden.”

Het verdient aanbeveling deze nadere uitleg in de memorie van toelichting op te nemen.

Artikel 30

51. Gevraagd naar de draagwijdte van artikel 30 van het ontwerp, verklaarde de gemachtigde wat volgt:

“Gemeint ist nicht, Zuschüsse zu gewähren, sondern Untersuchungen in Auftrag zu geben.”

Artikel 31

52. In artikel 31, tweede lid, 2°, van het ontwerp schrijve men “binnen het territoriale bevoegdheidsgebied van de Duitstalige Gemeenschap” in plaats van “op hun grondgebied”.

53. Het verdient aanbeveling te bepalen waaruit de in artikel 31, tweede lid, 5°, van het ontwerp bedoelde maatregelen kunnen bestaan.

---

¹⁸ Aangezien het laatste hoofdstuk van het ontwerp ten gevolge van deze opmerking slechts één artikel zal tellen, schrijve men in het opschrift ervan “Slotbepaling” in plaats van “Slotbepalingen”.

54. In artikel 31, tweede lid, 6°, van het ontwerp dient te worden geschreven “kan de Regering” in plaats van “kunnen de bevoegde autoriteiten van de aangezochte lidstaat” en dienen verderop in die bepaling eveneens de woorden “van de aangezochte lidstaat” te worden geschrapt.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Annemie GOOSSENS

Jan SMETS